

Informations -blad 5 från NÄFS Sept 2008

e-kontakt:
lars.rydquist@svenskaakademien.se

Möten i NÄFS regi

NÄFS symposium på Biskops Arnö 12–13 september 2008 på temat läsande och skrivande

Lars Rydquist från NÄFS styrgrupp hälsade välkommen, introducerade symposiets uppläggning och presenterade den nyligen utkomna boken *Den sköna skönlitteraturen 2*, utgiven av Btj:s förlag i nära samarbete med NÄFS.

Det första temat handlade om att ta tempen på läsaren – om läsvanor och utveckling av läsande genom läsecirklar, författarbesök och utökat samarbete med andra yrkesgrupper på biblioteken. Moderator var **Lars Rydquist**. Dagens Nyheters biträdande kulturchef **Åsa Beckman** inledde med att ge sin syn på hur man som litteraturkritiker arbetar och tänker i förhållande till det stora

skönlitterära intresse som uppenbarligen finns. Hon talade om att det skett en identitetsförändring på kultursidorna. Kulturbegreppet har blivit bredare. Litteraturen har konkurrensutsatts. Man måste flörta med det som händer. Men för den skull tyckte Åsa Beckman inte att man kapitulerade för det ökade trycket, utan arbetade seriöst med att föra ut, översätta och begripligt tolka de litterära uttrycken. Man upprättar hierarkier med nya medel, till exempel genom den topplista över böcker som tidningen lanserar och sprider till bokhandeln. Den traditionella borgerliga kultursidesläsaren finns inte längre.

Gunnell Furuland, bibliotekarie och litteraturforskare, betonade också att det verkligen finns ett stort läsintresse och att många bibliotek arbetar utifrån detta faktum med positiva förtecken. Man borde lämna de kvantitativa mätningarna och arbeta professionellt med materialet – innehållet i böckerna. Jämförelser kan göras med sådant fokus på samlingarna inom arkiv och museivärlden. Här finns oändliga möjligheter till utveckling för personalen. Man kan ordna läsecirklar, författarbesök och understödja biblioteksbesökarnas kvalitativa läsutveckling. Till skillnad mot bokhandeln som ser läsaren som en potentiell kund arbetar biblioteken med henne som individ. Det personliga mötet är avgörande för att vi ska kunna vända den negativa trenden. Bibliotekens arbete med skönlitteratur måste balansera mellan att bevara tidigare epokers litteratur och lansera nytt. Det är inte fråga om ett antingen eller, utan ett både och. I skärningspunkten mellan bevarande och levandegörande, i mötet mellan forskning och folkbildning kan skönlitteraturens legitimitet och status återupprättas.

Det andra temat gick under rubriken "Att skriva för att läsas – av vem? Om olika former av skrivande". **Ingmar Lemhagen**, verksam som lärare på Biskops Arnö sedan 1971, inledde med att läsa en dikt om olika skrivsätt. Dikten illustrerade hur det skrivna ordet kan användas i många skiftande sammanhang. Litteratursociologen professor **Anna Williams** kunde vittna om att det sällan inom det akademiska livet talas om hur man skriver och vem man skriver för. För att reda ut en del knölig avhandlingsprosa brukade hon själv ställa frågan till sina doktorander – vad betyder det här? Det är ju i slutändan begriplighet som man eftersträvar. En livlig diskussion följde kring hur det skrivna ordet förvaltas inom och utom biblioteken. Frågan om det borde finnas flera skrivande bibliotekarier besvarades exempelvis med konstaterandet att det bara är att sätta igång. Andra menade att det inte finns tid att ägna sig åt detta. En bibliotekarie menade att den pressade verkligheten på biblioteken faktiskt innebär att man mest fungerar som serviceperson, inte en intellektuell samtalspartner. Behövs det fortbildning eller inte? Meningarna går isär.

Den första dagen avslutades med att Ingmar Lemhagen visade Jan Fridégårds och Tora Dahls bibliotek. Det är en stor tillgång för folkhögskolans litterära profil att dessa viktiga författares läsfrukter fått sin förvaring på Biskops Arnö. Vi fick tillfälle att botanisera i hyllorna och kika på dedikationer.

Den andra dagen inleddes på temat "Kanon på bibliotek?" **Jan Ristarp** var moderator och sammanfattade den livliga kanondiskussion som startades av folkpartisten Cecilia Wikström. Poeten och professorn i litterär gestaltning **Gunnar D Hansson** inledde provocerande att tala om en videobutik som skyltade med att de bara hade skit. Tänk om bibliotek gjorde likadant. Skiten har fått tillträde till finrummet och man kan medvetet välja en låg profil. Men även uppfostrare behöver som bekant uppfostras, invände Hansson.

Är en litterär kanon i den gamla traditionella meningen en avslutad historia? Istället för en kanon talade man på 1970-talet om media, på 1980-talet gällde starka texter, sådant som påverkar. Kulturarvet har raderats bort ur kursplanerna. Från och med 2000-talet gäller en postmodern kursplan som handlar om att stärka den personliga identiteten. Allt är kultur och identitet. Det svenska gymnasiet idag saknar i stort sett en kanon och universiteten hanterar rutinmässigt en ofreflekterad kanon. Däremot är genusaspekten en genomreflekterad företeelse, påstod Hansson.

Gunnar D. Hansson har givit ut en bibeltjock bok som heter *Texter* – en litteraturkanon för både svenska och utländska författare. Att kanon aldrig kan vara en statisk företeelse, utan präglas av vilket textbegrepp man har, bevisade Hansson genom att ge ett exempel på en nypupptäckt. Han hade under sitt urvalsarbete läst svenska medeltidsballader och funnit att vi har en den svenska skaldekunstens moder i Ingegerd Gunnarsdotter från Hova. Hon har skrivit de allra bästa balladerna, enligt Hansson. Allt är bäst i början, hade Erik Beckman sagt. Homeros är den bästa epikern och Cervantes har skrivit den bästa romanen. Det man sökt göra i *Texter* är att vrida kanon in i vår egen tid och få syn på ett tilltal. Romanen utgör en mycket kort tid i litteraturens historia. Den längsta

perioden i litteraturens historia domineras av den bundna dikten. Det ljudande (högläsande) rummet är egentligen litteraturens mittfåra. För det senare 1900-talet spådde Hansson att översättningslitteraturen (av klassiker) kommer att vara den bestående insatsen. Små förlag som profilerat sig på utgivning av klassiker gör en kulturgärning i det tysta. Underförstått är det de goda översättarna som är vår tids icke kanoniserade hjältar.

Men det är inte helt oproblemiskt med listor över kanoniska verk – det visade den efterföljande livliga diskussionen med all önskvärd tydlighet. Kan vi verkligen driva bibliotek som slänger ut den s.k. skiten och bara ha ett bestånd av det vi tycker är kvalitet? Meningarna var delade. Lena Kallenberg sade efteråt att hon kände sig främmande i det högtidliga kanoniska sammanhanget. Hon skulle upprätta en kanon för arbetarlitteraturen. Man måste påminna sig att det genom alla tider funnits det som faktiskt varit högt och riktigt dåligt och sådant som räknats som lågt har i långa loppet visat sig vara bra.

En avslutande diskussion om forskning om bokbestånd, läsning och litterära samtal på bibliotek visade att det finns många konkreta ämnen som borde undersökas och utvecklas. Problemet inom universitet och högskolor är att biblioteksämnen inte står så högt i kurs, i varje fall inte inom de litteraturvetenskapliga institutionerna. På bibliotekarieutbildningar har, som Lars Rydquist påpekade, en mängd intressanta studier gjorts av läsning, läsvanor och läsprojekt. Man bör även inhämta vad Delfi kommer fram till. Inom arkiv- och museivärlden har forskning en mer självklar position på grund av det innehållsriktade arbetssättet. Där ingår ofta forskning i den dagliga verksamheten, något som inte gäller för biblioteken i lika hög grad. Detta kunde vi inom NÄFS försöka påpeka. Varför inte driva frågan om forskartjänster

även inom större folkbibliotek och större möjligheter för detta även inom högskole- och universitetsbibliotek? Museerna har inrättat en särskild nationell forskarskola, vilket innebär att museipersonal får nedsättning i tjänst för att genomgå doktorandstudier.

Hur ska NÄFS fortsätta sin verksamhet? Frågan togs upp och en inledande diskussion påbörjades. Förslag framfördes om att göra ett arrangemang med författaruppläsningar.

Strategi för NÄFS i framtiden

NÄFS styrgrupp diskuterar under hösten vad som skall prioriteras i framtiden och har hittills kommit fram till följande frågor att arbeta vidare med:

- *Klassikeraktion på folkbiblioteken i landet*
- *Forskaruppgifter om läsutveckling på biblioteken*
- *Skrivar- och läsarkurser på bibliotek i framtiden?!*
- *Vad menar vi med en kompetent litteraturförmedlare?*
- *Hur arbeta med vänföreningar på bibliotek?*

Den första uppgiften i NÄFS uppdrag, den att "påverka de universitet och högskolor som har utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap att införa litteraturförmedling som ett led i grund- och fortbildning av bibliotekarier" anser vi avklarad i.o.m. att BHS och Växjö universitet påbörjar sina kurser 2009.

Samarbetsparter under 2009: Uppsala Universitet, BHS, Svenska Vitterhetssamfundet, DELS, Sveriges Författarförbund och pigga folkbibliotek. Strategin skall formuleras under NÄFS möten under hösten 2008. Den som har mer preciserade förslag är välkommen att höra av sig till styrgruppen via e-post eller på de möten som vi arrangerar.